

Marek Ciara
(Warszawa)

**MATERIAŁY JANA RUSZKOWSKIEGO
(1889-1961)
(III-577)**

Jan Ruszkowski urodził się 25 maja 1889 r. w Irkucku. Był synem urzędnika celnego Antoniego i Idy z Bucholców.

W 1910 r. ukończył szkołę średnią w Irkucku. W latach 1911-1914 i 1917-1919 studiował w Instytucie Politechnicznym w Kijowie na Wydziale Agronomicznym. W latach 1914-1917 pełnił służbę wojskową w wojsku rosyjskim.

W 1919 r. powrócił do Polski. W latach 1919-1920 studiował na Wydziale Rolniczym w Szkole Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie. W latach 1920-1923 kontynuował studia na Wydziale Rolniczo-Leśnym w Uniwersytecie Poznańskim. W 1923 r. uzyskał stopień inżyniera rolnictwa, a w 1924 r. stopień doktora nauk rolniczych po obronie pracy *Biologia Hoplocampa minuta Christ*.

W latach 1920-1928 pracował w Uniwersytecie Poznańskim na Wydziale Rolniczo-Leśnym w Katedrze Zoologii Ogólnej i Entomologii początkowo na stanowisku asystenta, następnie adiunkta.

W latach 1928-1937 pracował jako entomolog w Stacji Ochrony Roślin Towarzystwa Ogrodniczego Warszawskiego. W 1929 r. zorganizował w Morach pod Warszawą stację doświadczalną. W 1937 r. stacja doświadczalna w Morach została włączona do Państwowego Instytutu Naukowego Gospodarstwa Wiejskiego w Puławach, jako Dział Ochrony Roślin w Wydziale Chorób i Szkodników Roślin. Ruszkowski w latach 1937-1948 był kierownikiem tego działu. W latach 1928-1939 wykładał na Kursach Rolniczych imienia Stanisława Staszica organizowanych przez Muzeum Przemysłu i Rolnictwa w Warszawie.

Podczas wojny przebywał w Puławach. Razem z żoną udzielał schronienia osobom poszukiwanym przez policję niemiecką.

W latach 1948-1950 pracował na Uniwersytecie i Politechnice we Wrocławiu na stanowisku kierownika Zakładu Zoologii Rolniczej i Entomologii Stosowanej. W 1949 r. habilitował się na Wydziale Przyrodniczym Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie. Tytuł rozprawy habilitacyjnej: *Fauna roślinożerna łąków zbożowych w Polsce*. W 1951 r. uzyskał tytuł profesora nadzwyczajnego a w 1954 r. profesora zwyczajnego. W latach 1951-1960 kierował Zakładem (od 1956 r. Katedrą) Entomologii Stosowanej w Wyższej Szkole Rolniczej we Wrocławiu. W 1960 r. przeszedł na emeryturę.

Jan Ruszkowski był entomologiem i zajmował się ochroną roślin przed szkodnikami. Był autorem około 280 publikacji naukowych. Między innymi był autorem podręczników: *Ochrona roślin* (współautorstwo z Zbigniewem Dąbrowskim i Edwardem Kamińskim, Puławy 1946, Warszawa 1953, 1956, 1963), oraz *Entomologia ogólna* (współautorstwo z Ireną Garnuszewską i Piotrem Niezgodzińskim, Wrocław 1954).

W 1927 r. zawarł związek małżeński z Ireną z Dąbrowskich. Małżeństwo miało 2 dzieci: Andrzeja i Halinę. Zmarł 14 czerwca 1961 r. we Wrocławiu. Pochowany został na cmentarzu św. Wawrzyńca we Wrocławiu.

Materiały Jana Ruszkowskiego zostały wyłączone w roku 2018 ze starego zasobu. W księdze nabytków zostały wpisane pod numerem 3016. W 2021 r. Marek Ciara uporządkował spuściznę i opracował inwentarz. Objętość zespołu to 0,12 m. b. Materiały spuścizny uporządkowano zgodnie z obowiązującymi w PAN Archiwum w Warszawie *Wytycznymi opracowania spuścizn archiwalnych po uczonych*. Nadano im układ chronologiczno-rzeczowy, z wyjątkiem korespondencji i referatów w jednostce drugiej, gdzie zastosowano układ alfabetyczny. Do jednostek 2 i 8 sporządzono aneksy. Spuścizna zawiera materiały z lat 1896-1962.

Materiały spuścizny podzielono na 5 grup tematycznych. Grupa I to materiały twórczości naukowej z lat 1938-1957 i niedatowane. Składa się z ona z 2 jednostek, w których znajduje się opracowanie *Materiały do historii hodowli roślin w Polsce w okresie lat 1860 do 1939* i referaty.

W grupie drugiej (w jednostkach od 3 do 6) znajdują się materiały działalności organizacyjno-naukowej z lat 1909-1948 w Muzeum Przemysłu i Rolnictwa, Stacji Ochrony Roślin Towarzystwa Ogrodniczego Warszawskiego, Państwowym Instytucie Naukowym Gospodarstwa Wiejskiego w Puławach i społecznej w Lidze Ochrony Przyrody.

W grupie III jednostka 7 zawiera materiały biograficzne z lat 1896-1949. W grupie IV jednostka 8 zawiera nieliczną korespondencję z lat 1925-1962. W grupie V jednostka 9 zawiera referaty osób obcych z lat 1935-1961.

W PAN Archiwum w Warszawie spuściznie nadano sygnaturę III-577. W wyszukiwarce szukajwarchiwach.pl zespół ma numer 302/ /0. Inwentarz składa się z 9 jednostek i 2 aneksów.

Źródła i bibliografia

1. Materiały Jana Ruszkowskiego w PAN Archiwum w Warszawie, sygnatura III-577, j. 7
2. *Ruszkowski Jan*, [w:] *Nowa Encyklopedia Powszechna PWN*, Warszawa 1996, tom 5, s. 648
3. *Ruszkowski Jan*, www.wikipedia.org/wiki
4. Strutyńska M., *Ruszkowski Jan* [w:] *Polski Słownik Biograficzny*, Wrocław-Warszawa-Kraków 1991, tom XXXIII/2, zeszyt 137, s. 189-191

PRZEGLĄD ZAWARTOŚCI INWENTARZA

I. Materiały twórczości naukowej	1-2
II. Materiały działalności organizacyjno-naukowej i społecznej	3-6
II. Materiały biograficzne	7-
III. Korespondencja	8
IV. Materiały osób obcych	9

I. MATERIAŁY TWÓRCZOŚCI NAUKOWEJ

1. *Materiały do historii hodowli roślin w Polsce w okresie lat 1860 do 1939*
Opracowanie
B. d., masz., l., k. 106
2. Rolnictwo, ochrona roślin i ptaków
Referaty
1938-1957, b. d., masz., druk, l., k. 30, zob. aneks 1

II. MATERIAŁY DZIAŁALNOŚCI ORGANIZACYJNO-NAUKOWEJ I SPOŁECZNEJ

3. Muzeum Przemysłu i Rolnictwa. Kursy Rolnicze imienia Stanisława Staszica
Protokoły Rady Pedagogicznej, zgłoszenie na kurs, statystyka uczniów według województw, plan zajęć, rysunki do wykładu, korespondencja
1930-1939, rkp., masz., l., k. 86
4. Stacja Ochrony Roślin Towarzystwa Ogrodniczego Warszawskiego
Spis prac i zapotrzebowanie na pracowników najemnych, sprawozdania, korespondencja
1909-1939, rkp., masz., l., k.84

5. Państwowy Instytut Naukowy Gospodarstwa Wiejskiego w Puławach
Notatki dotyczące pracowników Instytutu, protokół zebrania Komisji Ochrony Roślin, program egzaminu
1933-1948, rkp., masz., l., k. 102
6. Liga Ochrony Przyrody. Sekcja Ochrony Ptaków
Korespondencja ze stowarzyszeniami ochrony przyrody w innych krajach, korespondencja z władzami Warszawy, instrukcja zakładania budek dla ptaków, sprawozdanie, deklaracja, ulotki
1927-1933, b. d., rkp., masz., druk, j. ang., czeski, franc., niem., pol., l., k. 79

III. MATERIAŁY BIOGRAFICZNE

7. Materiały biograficzne
Odpis aktu chrztu, aneks do umowy o pracę, mianowanie na adiunkta, zgoda na dodatkowe wykłady, zatwierdzenie uchwały Rady Wydziału o habilitacji
1896-1949, masz., j. łac., pol., l., k. 13

IV. KORESPONDENCJA

8. Korespondencja wpływająca do J. R. i osób trzecich
1925-1962, b. d. rkp., masz., druk, j. niem, pol., l., k. 16, zob. aneks 2

V. MATERIAŁY OSÓB OBCYCH

9. Jarochoowski Zbigniew, *Z notatek Ś. P. dr Zbigniewa Jarochoowskiego*
Minkiewicz Stanisław, *Entomologia stosowana*, protokół, fotografia S. Minkiewicza
Olędzki Roman, *O hodowli truskawek w Ołtarzewie*
Olędzki Roman, *Parę słów o zapylaniu się żyta*
Referaty osób obcych
1935-1961, masz., l., k. 23, fot.1

ANEKS 1

- J. 2. Rolnictwo, ochrona roślin i ptaków. Referaty

Organizacja ochrony roślin w Polsce, (1938)
W sprawie organizacji Towarzystwa Ochrony Roślin (1957), b. d.
Hodowla grzybów w siedlisku naturalnym, b. d.
Klucz do oznaczania najważniejszych uszkodzeń ziemniaka przez szkodniki zwierzęce, b. d.
Obserwacje nad wpływem czasu siewu i wysadzania roślin w grunt na stopień zarażenia ich przez śmietkę, b. d.
Ochrona ptactwa w Polsce, b. d.
Potrzeba doświadczalnictwa w dziedzinie ochrony roślin, b. d.
Uwagi o stanie służby ochrony roślin i organizacji jej po wojnie, b. d.
W obronie konia, b. d.

ANEKS 2

J. 8. Korespondencja wpływająca do J. R. i osób trzecich

Chrzanowski Andrzej	1927	l.	1
Dzikowski Bohdan	1932	l.	1
Kączkowski Janusz	b. d.	wizytówka	1
Mokrzecki Zygmunt	1927	l.	1
Olędzki Roman	1962	l.	1
Siemaszko W.	1925	l.	1
Wojtusiak Roman	1950	l.	1
Mokrzecki Zygmunt do Minkiewicza S.,	1935	l.	1
Novicky Svatoslaw do Weniger Christiansen	1940	l.	1